

ANALÝZA

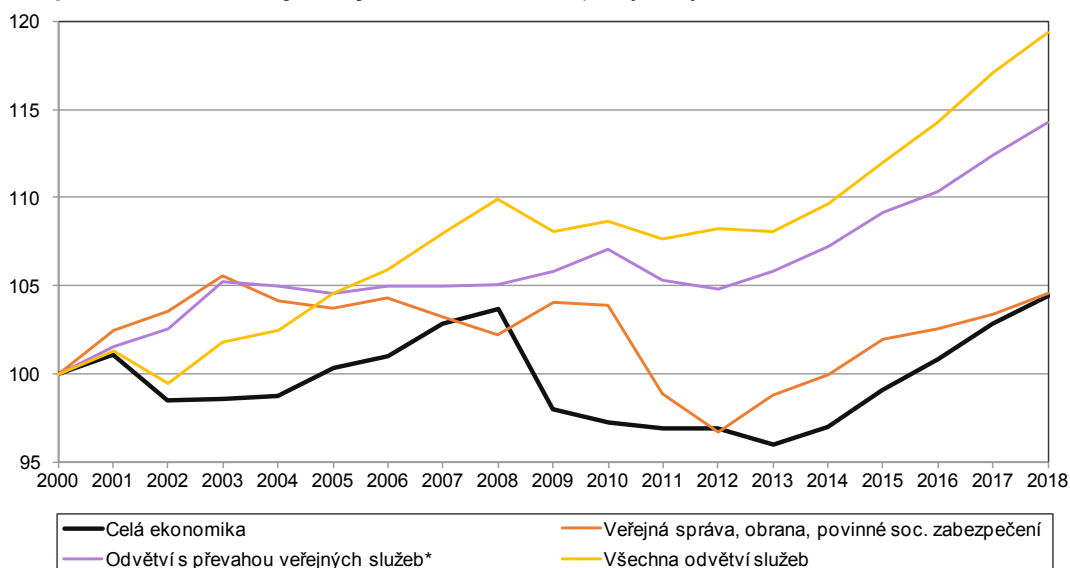
5. 4. 2019

Počet zaměstnanců v odvětví Veřejná správa, obrana a povinné sociální zabezpečení je na úrovni roku 2004

Počet zaměstnanců v odvětví „Veřejná správa, obrana a povinné sociální zabezpečení“ v posledních šesti letech v Česku mírně rostl. Jednalo se především o důraz na oblast vnější i vnitřní bezpečnosti státu. V dlouhodobějším pohledu se ale výrazněji nezměnil: loni byl prakticky totožný se stavem při vstupu Česka do EU v roce 2004.

V odvětví Veřejná správa, obrana a povinné sociální zabezpečení¹, tedy v činnostech financovaných z drtivé většiny ze státního či územních rozpočtů a náležících do tzv. platové sféry², pracovalo v roce 2018 ve fyzických osobách dle předběžných údajů podnikové statistiky 300,2 tis. lidí. Šlo přibližně o každého čtrnáctého zaměstnance v ČR.

Graf č. 1: Index počtu zaměstnanců odvětví Veřejná správa, obrana a povinné sociální zabezpečení a dalších vybraných odvětví v ČR (ve fyzických osobách, stav roku 2000=100)

*Zahrnuje odvětví: Veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení, Vzdělávání, Zdravotní a sociální péče; Kulturní, zábavní a rekreační činnosti.

Zdroj: podnikové šetření ČSÚ, údaje za roky 2017 i 2018 jsou předběžné.

¹ Zaměstnanost v odvětví O (Veřejná správa, obrana a povinné sociální zabezpečení) nelze ztotožňovat s počtem úředníků či osob spadajících pod zákon o státní službě. Zaměstnanci náležící pod zákon o státní službě (234/2014 Sb.) tvoří o něco více než pětinu tohoto odvětví (nezahrnují např. pracovníky v tzv. ozbrojených složkách či v územně správních celcích).

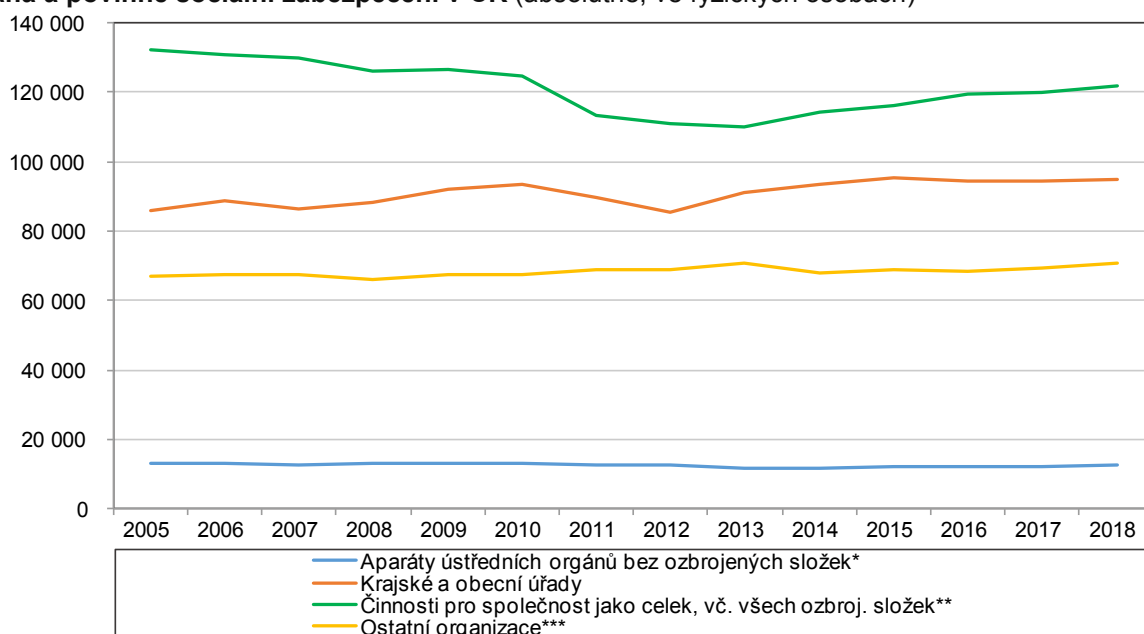
² Oblast platové sféry je ale mnohem širší a vedle veřejné správy, obrany a povinného sociálního zabezpečení zde náleží bezmála čtyři pětiny zaměstnanců ve vzdělávání a polovina zaměstnanců jak v odvětví zdravotní a sociální péče, tak i v kulturních, zábavních a rekreačních činnostech. Zaměstnanci v platové sféře v sekci O tak tvořili ve 4. čtvrtletí 2018 dle údajů MPSV jen 40,4 % zaměstnanců celé platové sféry.

ANALÝZA

Nejvýznamnější změny se udály v letech 2011 a 2012, kdy došlo pod tlakem silících deficitů veřejných rozpočtů k významnější redukci – v úhrnu za dva roky o 21,1 tis. fyzických osob, resp. 7,1 %. Po roce 2012 zde počet zaměstnanců postupně rostl. V roce 2018 se dostal na předkrizovou úroveň.

Tempo růstu zaměstnanosti v odvětví Veřejná správa, obrana a povinné sociální zabezpečení bylo ale v posledních šesti letech slabší než v celé ekonomice, ve službách jako celku či v odvětvích s převahou veřejných služeb³ (kde svižnější růst pracovních míst vykazovaly např. vzdělávání či zdravotní péče).

Graf č. 2: Počty zaměstnanců v hlavních uskupeních v rámci odvětví Veřejná správa, obrana a povinné sociální zabezpečení v ČR (absolutně, ve fyzických osobách)

*Nezahrnuje Ministerstva obrany, vnitra a zahraničních věcí (MO, MV, MZ).

**Zahrnuje zejména MO, MZ, MV (vč. policejních ředitelství), Vězeňskou službu, hasičské a záchranné sbory, soudy a státní zastupitelství, správu uprchlíků zařízení.

***Zahrnují zejména finanční a školské úřady, úřady práce, povinné sociálního zabezpečení, celní správu, pozemkové a katastrální úřady, veterinární správu, úřady pro správu majetku, regulační a kontrolní úřady v oblasti energetiky, telekomunikací či zemědělství.

Zdroj: podnikové šetření ČSÚ, údaje za roky 2017 i 2018 jsou předběžné.

Vývoj počtu zaměstnanců v různých segmentech odvětví Veřejná správa, obrana a povinné sociální zabezpečení neprobíhal stejnoměrně. Lze ho objektivně zachytit na úrovni větších uskupení, což je dáno primárně možnostmi statistického zjišťování (údaje jsou sledovány za jednotlivá IČO, organizační hledisko je tedy upřednostňováno před pohledem resortním). Podrobnost, s jakou lze dlouhodobé trendy vývoje zaměstnanosti objektivně zachytit, naráží i na další omezení související především s většími organizačními změnami doprovázenými významnými přesuny agend (např. v souvislosti se změnou územně-správního členění státu –

³ Zahrnuje odvětví: Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení, Vzdělávání, Zdravotní a sociální péče; Kulturní, zábavní a rekreační činnosti.

ANALÝZA

zánikem okresů na konci roku 2002 či decentralizaci některých agend z úrovně ministerstev na kraje či obce).

Váhově dominantní skupinu pracovníků tvořily **činnosti pro společnost jako celek vč. všech ozbrojených složek**. Zahrnují zejména Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra včetně policejních ředitelství, Ministerstvo zahraničních věcí, Vězeňskou službu, hasičské a záchranné sbory, soudy a státní zastupitelství, Správu uprchlických zařízení. Toto uskupení v roce 2018 čítalo 121,8 tis. zaměstnanců (ve fyzických osobách), tedy 40,6 % celého odvětví. Více než dvě třetiny pracovníků představovaly samotné ozbrojené složky zahrnující policisty, vojáky a ostatní zaměstnance ministerstev vnitra a obrany. Zbylá část (37,1 tis.) připadala zejména na váhově podobné skupiny v oblasti vězeňství, soudnictví a hasičské záchranné služby. Zaměstnanost v tomto uskupení měla dlouhodobě klesající trend (primárně vlivem redukce u obrany), jenž vrcholil v roce 2013. V následujících pěti letech tato naopak plynule sílila (v úhrnu o 10,7 %, resp. 11,8 tis. osob). Na tomto navýšení se bezmála z poloviny podílely ozbrojené složky.

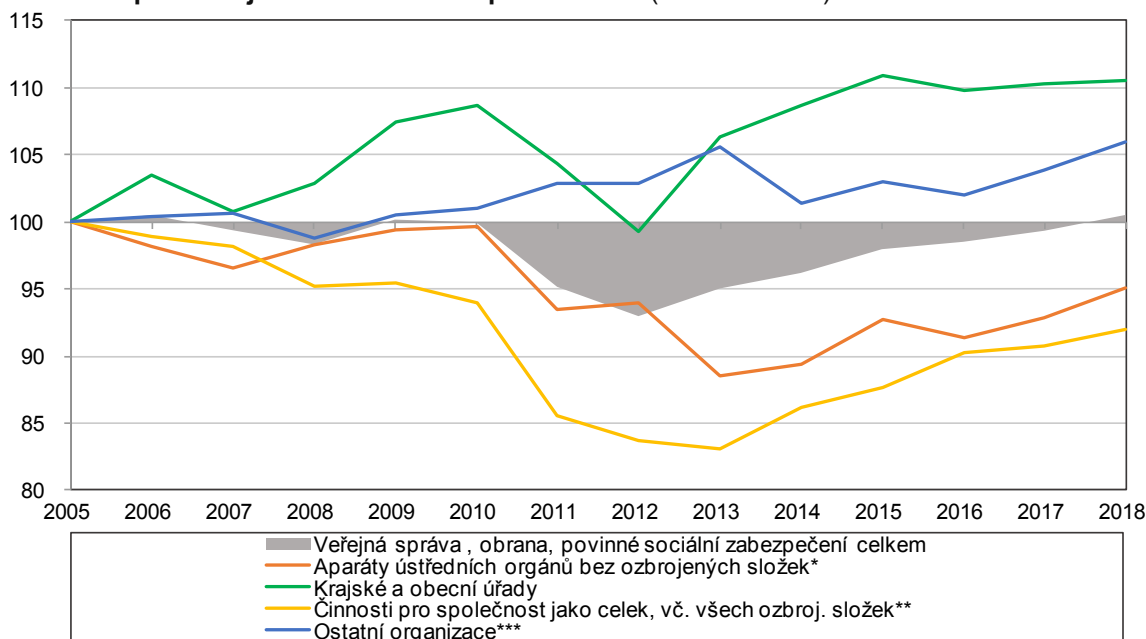
Krajské a obecní úřady (vč. regionálních rad) v roce 2018 zahrnovaly 94,9 tis. zaměstnanců (31,6 % celého odvětví) a zaostaly pouze o 0,3 tis. za dosud rekordní výši z roku 2015. Vývoj u obecních a krajských úřadů byl přitom mírně odlišný. Zatímco u krajských úřadů zaměstnanost neustále rostla (až na 11,0 tis. v roce 2018), u obecních úřadů stavy pracovníků kolísaly. Redukci zaznamenaly v letech 2011 a 2012 (v úhrnu o 9,2 %), v následujících šesti letech se navýšily o 6,6 %. Proti roku 2005 došlo v úhrnu u krajských i obecních úřadů k desetinovému nárůstu. Dlouhodobější vývoj v celé této skupině je patrně ovlivněn i decentralizací některých kompetencí a zejména u krajských institucí i rozvojem agendy vázané na čerpání prostředků z evropských fondů.

V třetí nepočtenější kategorii **ostatních organizací** (zejména finanční a školské úřady, úřady práce, povinné sociální zabezpečení, Celní správa, pozemkové a katastrální úřady, Státní veterinární správa, úřady pro správu majetku, regulační a kontrolní úřady v oblasti energetiky, telekomunikací či zemědělství), čítajících v roce 2018 téměř 70,9 tis. zaměstnanců (23,6 % celého odvětví), dlouhodobý mírný růstový trend přetrvával (byl přerušen pouze v letech 2008, 2014 a 2016). Oproti roku 2005 se zde zaměstnanecké stavy rozšířily o 5,9 %. V oblasti povinného sociálního zabezpečení zaměstnanost dlouhodobě mírně klesala. Na finančních úřadech zůstal, navzdory plynulému růstu po roce 2011, počet obsazených pracovních míst v roce 2018 srovnatelný se stavem z roku 2005. K vyšší zaměstnanosti v celé kategorii nejvíce přispívaly úřady práce (s růstem pracovníků v období 2012 až 2018 o polovinu, resp. o 4,0 tis.) a také značně heterogenní skupina ostatních institucí zahrnující především celní správu, pozemkové a katastrální úřady, veterinární správu, úřady pro správu majetku, regulační a kontrolní úřady v oblasti energetiky, telekomunikací či zemědělství.

Skupina aparátů ústředních orgánů veřejné správy (bez výše zmíněných ministerstev obrany, vnitra a zahraničních věcí, regulátorů a příspěvkových organizací začleněných do kategorie ostatních organizací) čítala 12,6 tis. osob (4,2 % celého odvětví). Navzdory mírnému růstovému trendu v posledním pětiletí zůstává zaměstnanost zřetelně pod úrovní roku 2005 (podobně jako v případě ozbrojených složek). Vývoj po roce 2013 nevykompenzoval hlubší redukce pracovních míst z období fiskální konsolidace.

ANALÝZA

Graf č. 3: Index počtu zaměstnanců v celém odvětví Veřejná správa, obrana a povinné sociální zabezpečení a jeho hlavních uskupeníh v ČR (rok 2005=100)

*Nezahrnuje Ministerstva obrany, vnitra a zahraničních věcí (MO, MV, MZ).

**Zahrnuje zejména MO, MZ, MV (vč. policejních ředitelství), Vězeňskou službu, hasičské a záchranné sbory, soudy a státní zastupitelství, správu uprchlých zařízení.

***Zahrnují zejména finanční a školské úřady, úřady práce, povinné sociálního zabezpečení, celní správu, pozemkové a katastrální úřady, veterinární správu, úřady pro správu majetku, regulační a kontrolní úřady v oblasti energetiky, telekomunikací či zemědělství.

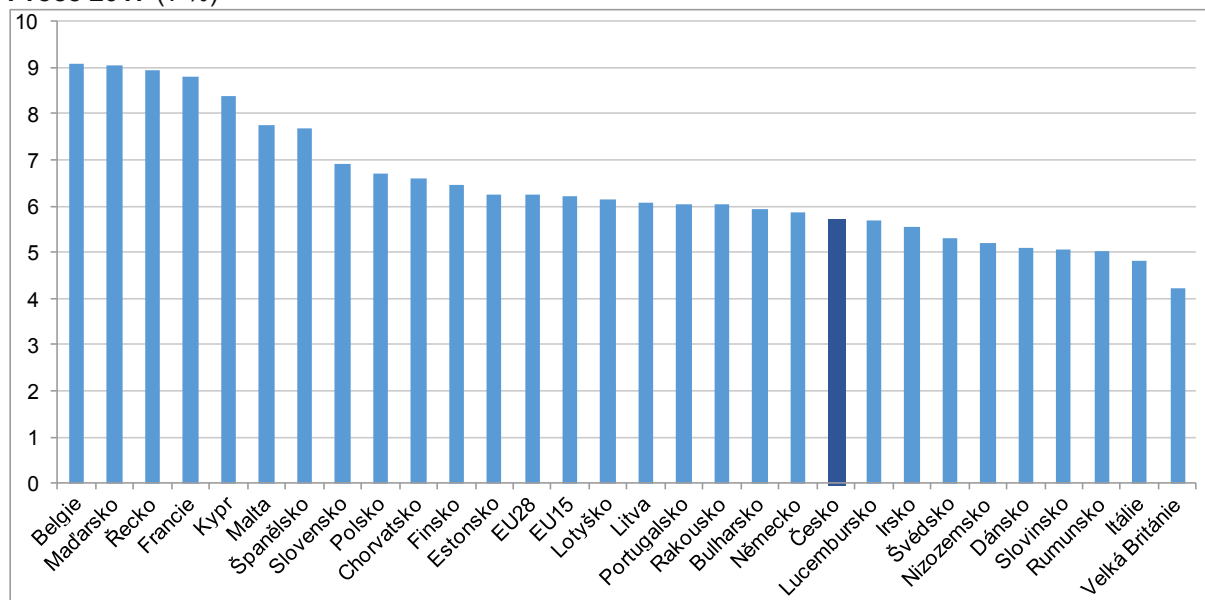
Zdroj: podnikové šetření ČSÚ, údaje za roky 2017 i 2018 jsou předběžné.

Evropské srovnání

Podílem zaměstnanců v odvětví Veřejná správa, obrana a povinné sociální zabezpečení na celkové zaměstnanosti v ekonomice se Česko v roce 2017 umístilo mírně pod průměrem států EU. S podílem 5,7 % se ČR nacházela blízko úrovně Německa a Rakouska. Naopak v rámci skupiny států, které vstoupily do EU až po roce 2000, měly nižší podíl pouze Rumunsko (5,0 %) a Slovinsko (5,1 %). Na Slovensku, Polsku a zejména Maďarsku (9,1 %) byla relativní váha tohoto odvětví znatelně vyšší. Ta dosahovala mezi státy Unie nejnižší hodnoty ve Velké Británii, oproti stavu v Belgii, Řecku, Francii či Maďarsku byla zhruba poloviční.

ANALÝZA

Graf č. 4: Podíl zaměstnanců ve veřejné správě, obraně a povinném sociálním zabezpečení na celkové zaměstnanosti ve všech odvětvích ekonomiky ve státech EU v roce 2017 (v %)

Zdroj: Eurostat (národní účty)

Zpracoval: Jiří Kamenický

Oddělení svodných analýz

E-mail: jiri.kamenicky@czso.cz